

Gunnar Decker

Hermann Hesse

Wędrowiec i jego cień

Z niemieckiego przełożyły

Eliza Borg

Maria Przybyłowska

Świat Książki

SPIS TREŚCI

Wstęp

Sobowtór w słomianym kapeluszu 11

Dusza dziecka. Ucisk i rebelia

Świat pochodzenia a świat wymarzony 25 • Dziadkowie 27 •
Pietyzm jako ewangeliczny ruch nawracania i *vita experimentalis* 35
• Syn pobożnych rodziców, Johanna i Marie Hesse 37 • Pisarz jako
dziecko, któremu nie pozwolono być dzieckiem 48 • Calw. Flisacy
jako symbol 50 • Bazylea i praca misyjna 53 • Powrót do Calw 58 •
U rektora Bauera w Göppingen 63 • Otchłanie duszy dziecięcej:
podpalacz i szaleniec? 65 • Klasztor Maulbronn 70 • Blumhardt
w Bad Boll 78 • Zakład dla obłąkanych w Stetten 81

Hermann Hesse obwołuje się pisarzem

„Ach, gdyby tu byli anarchiści!” 91 • „Pierwotne szaleństwo”?
Dlaczego Hermann nie chce być taki jak jego przyrodni bracia Karl
i Theodor Isenbergowie? 95 • W roku 2000 Bellamy’ego jako prawzór
Gry szklanych paciorków 98 • Cienie na „wesołym, swawolnym okre-
sie w Cannstatt”: eros i śmierć 101 • „Słabość nerwów” czy *moral
insanity*? Praktykant w księgarni w Esslingen – przez trzy dni 104 •
Pod zegarami wieżowymi. Egzotyka niebieskich kombinezonów 110

Droga do samodzielności

W twierdzy książek w Tybindze 115 • Samouk. Twórczość poza
pietyzmem 120 • Prascena Kuracjusza: Palmenwald 125 • Pierwsza
wielbicielka: Helene Voigt. Konsekwentna krytyczka: Marie Hesse
131 • Pierwsza książka: *Romantische Lieder* 135 • Petit cénacle.
Bohema i mieszczenie 138 • Livingstone 142 • Koniec listownego
romansu. Żona Eugena Diederichsa jako pożyteczna przyjaciółka
145 • Lulu z Kirchheim. Siostrzenica karczmarza jako księżniczka
Lilia 147 • *Eine Stunde hinter Mitternacht* 148

Przekraczanie granic jako ojczyzna

Alemańskie wyznanie wiary 153 • Bazylea. Księgarnia Reicha 155 • Recenzent w „Allgemeine Schweizer Zeitung” 158 • Romantyzm i neoromantyzm. Pierwsze podejścia do *Gry szklanych paciorków* 160 • Elisabeth, odległa muza. Estetyka obłoków 163 • Chopin i czysta istota muzyki 169 • *Hermann Lauscher*. Sztuka spotyka się z życiem 172 • Pierwsze spotkanie z Goethem i Nietzschem 176 • Pierwsza podróż do Włoch. Rozkosz dla oczu, męka dla oczu 179 • Rytuały dystansowania. Śmierć matki i pierwszy tomik poezji 191 • Bezsenne noce 195

Portret pisarza sukcesu jako młodego człowieka wędrującego pod chmurami

Peter Camenzind albo sztuka odnalezienia siebie. Ponowne narodziny brata erosa w winie 199 • Jeszcze raz Włochy, tym razem w towarzystwie 215 • Boccaccio i Franciszek z Asyżu. Intermezzo w charakterze autora monografii, który wymyśla legendy 218 • Intermezzo w Calw. Czekanie na powieść 223 • Życie po bestsellerze. Ojciec rodziny w Gaienhofen 226 • Szkolny kolega Martin albo ambiwalencja pamięci 236 • *Pod kołami*. Podróż w głąb duszy dziecięcej. *Wspomnienie o Hansie* 239 • Studia nad winem 251 • Fantazje człowieka, który zerwał z dotychczasowym życiem. *Nikolaus Quorm* pozostaje szkicem. Knulp, na wpół włóczęga, na wpół tramp, staje się idolem 254 • Monte Verità. Próba życia jako człowiek natury. Abstynencja i asceza, ale żadnego wybawienia od mieszczańskiego życia 262 • *Gertruda* albo o erosie muzyki 268 • Do Indii. Ucieczka w egzotykę 276 • Motyle. Zwodnicza gra i prawdziwa obietnica piękna 280

Nowy początek w Szwajcarii i pierwsza wojna światowa

Dom Weltich w Bernie i zapach śmierci 283 • *Rosshalde* albo kwestia małżeństwa artysty. Choroba Martina 287 • Wilhelm Raabe. Prawdziwa sława i fałszywy rozgłos. Sygnał o dalekosiężnych skutkach 292 • Wybuch wojny w lecie 1914. *Przyjaciele, tylko nie tym tonem!* 295 • Opieka nad jeńcami wojennymi. Książki czasu wojny 304 • Zbawienne spojrzenie w przepaść. Spotkanie z J.B. Langiem i pytanie, dokąd prowadzi analiza snów 309 • Kim jest Demian? 314

• Ezoteryka, astrologia i historie o duchach. Hesse w poszukiwaniu magii i magnetyzmu 321 • Zamiana ról z terapeutą. O korzyściach i szkodach psychoanalizy dla artysty 328 • Bliskość i dystans wobec antropozofii Rudolfa Steinera 334 • *Powrót Zaratusztry*. Nietzsche jako przykład 339 • Dygresja: relacja z peryferii. Dostojewski i Europa 343 • Spojrzenie w chaos. Hesse czyta Dostojewskiego 349 • Listy nienawiści. Ataki ze wszystkich stron 354 • Cień na „duszy dziecka”. Mur książek runął 360

Ucieczka do Ticino. Południowe wloty i upadki

Wędrowka. Tęsknota do stron obcych i rodzinnych 365 • Drzewa jako najgorliwsi kaznodzieje panteizmu 370 • Malarstwo i baśnie. Magia kolorów i czar tworzenia 373 • Casa Camuzzi w Montagnoli 381 • *Klein i Wagner*: marzenia o samobójstwie 384 • *Ostatnie lato Klingsora*. Bachiczne wloty przed załamaniem 388 • *Siddhartha*. Droga hinduska? 405 • „Vivos voco”. Czasopismo jako forma 428 • Dziewczęca Ruth. Erotyzm i małżeństwo 431 • Przemiany Piktora 444 • Ogród – kwitnąca własność, opozycja do świata, miejsce na ognisko 447

Budzi się wilk stepowy

Wspólna ucieczka przed czasem. Spotkanie z Hugonem Ballem i Emmy Hennings 453 • Kuracjusz albo nowoczesny artysta jako neurotyk 469 • Z Knulpem w bagażu. *Podróż norymberska* 478 • Przemiarki do *Wilka stepowego* 487 • Geniusz cierpienia i humoru. Harry Haller i apoteoza outsidera 490 • Teatr magiczny. Polowanie na grubego zwierza: automobile 505 • Śmierć Hugona Balla 510 • Czy to tylko odlot po LSD? 513

Droga Podróżników na Wschód

Ninon Dolbin, nowa przyjaciółka i zasada porządku w jego życiu 519 • Choleryk i dziwak. Próba poskromienia złoŹnicy 528 • Trzecie małżeństwo i przeprowadzka do Casa Rossa 532 • Pasja czytelnika: biblioteka literatury światowej 540 • Biografia duszy czy kicz na zamówienie dla mentalności niemieckich palaczy fajki? *Narcyz i Złotousty* 547 • Wstąpienie do Pruskiej Akademii Literatury i wystąpienie z niej 556 • Podróż w czasie do krainy magii: *Podróż*

na Wschód 563 • O szczęściu z pisanych przez siebie wierszy, także tych niedobrych 570

O istocie *Gry szklanych paciorków*. Z obrazem Trzeciej Rzeszy przed oczami

Debaty o polityce i komunizmie 573 • Rozmowa z Tomaszem Mannem o naturze Niemców. Rok 1933 578 • Cień nazistowskich Niemiec. Codzienność w Montagnoli 587 • Jako recenzent „Bonniers Litterära Magasin” w Sztokholmie. Ataki nazistowskiego pisarza Willa Vespera i emigranta Georga Bernharda 594 • Zdrażnienia niemiecko-szwajcarskie. Nieustannie ponawiane próby, by zachować neutralność i stać się drogowskazem. Samobójstwo brata Hansa 601 • Wakacyjny gość: Peter Weiss 604 • Przymiarki do *Gry szklanych paciorków* 607 • Alchemiczna historia świata. Co oznacza krytyka „epoki felietonu”? 613 • Mechanizm zegara czasu. Hesse i Ernst Jünger 624 • Podziękowanie dla Goethego 627

Starzec z gór. Nieustająca podróż do wewnątrz

Rok 1945. Dziennik z Rigi, debaty o dumie narodowej z Ricardą Huch i Luise Rinser 633 • Hesse na czarnej liście? Spór z Hansem Habem 638 • Nagroda Nobla dla stoika 642 • Więcej niż wydawca: Peter Suhrkamp 646 • Przyjaciele z młodości? Wierny upiór: Ludwig Finckh 658 • Codzienność w późnym wieku 663 • Siegfried Unseld 676 • Muzyka, śmierć i cisza 679 • Życie-mgła 683

Przypisy 687

Bibliografia 707

Kalendarium 712

Spis fotografii 715

Podziękowanie autora 716

Podziękowanie tłumaczki 717

Indeks nazwisk 718